DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

14. april 1994 *

I sag C-392/92,

angående en anmodning, som Landesarbeitsgericht Schleswig-Holstein i medfør af EØF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Christel Schmidt

mod

Spar- und Leihkasse der früheren Ämter Bordesholm, Kiel und Cronshagen,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af Rådets direktiv 77/187/EØF af 14. februar 1977 om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om varetagelse af arbejdstagernes rettigheder i forbindelse med overførsel af virksomheder, bedrifter eller dele af bedrifter (EFT L 61, s. 26),

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J. C. Moitinho de Almeida, og dommerne R. Joliet, G. C. Rodríguez Iglesias, F. Grévisse (refererende dommer) og M. Zuleeg,

* Processprog: tysk.

generaladvokat: W. Van Gerven
justitssekretær: ekspeditionssekretær D. Louterman-Hubeau,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Spar- und Leihkasse der früheren Ämter Bordesholm, Kiel und Cronshagen, sagsøgt i hovedsagen, ved advokat Wolfgang Jordan, Bordesholm

— Forbundsrepublikken Tysklands regering ved Ministerialrat Ernst Röder, Forbundsøkonomiministeriet, som befuldmægtiget

— Det Forenede Kongeriges regering ved Sue Cochrane, Treasury Solicitor's Department, og Barrister Derrick Wyatt, som befuldmægtigede

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Karen Banks og Jürgen Grunwald, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at den tyske regering, Det Forenede Kongeriges regering ved Assistant Treasury Solicitor John E. Collins og Derrick Wyatt, som befuldmægtigede, samt Kommissionen har afgivet mundtlige indlæg i retsmødet den 20. januar 1994,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 23. februar 1994,

afsagt følgende

Dom

1 Ved kendelse af 27. oktober 1992, indgået til Domstolen den 9. november s.å., har Landesarbeitsgericht Schleswig-Holstein i medfør af EØF-traktatens artikel 177 forelagt to præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af Rådets direktiv 77/187/EØF af 14. februar 1977 om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om varetagelse af arbejdstagernes rettigheder i forbindelse med overførsel af virksomheder, bedrifter eller dele af bedrifter (EFT L 61, s. 26, herefter benævnt »direktivet«).

2 Disse spørgsmål er blevet rejst under en sag anlagt af Christel Schmidt mod Spar- und Leihkasse der früheren Ämter Bordesholm, Kiel und Cronshagen (herefter benævnt »sparekassen«).

3 Det fremgår af forelæggelseskendelsens grunde, at sagsøgeren i hovedsagen, der var ansat af sparekassen til at gøre rent i dens filial i Wacken, blev afskediget i februar 1992 som følge af ombygning af denne filial, idet sparekassen ønskede at overlade rengøringen af filialen til firmaet Spiegelblank, der allerede varetog rengøringen af de fleste af sparekassens øvrige bygninger.

4 Firmaet Spiegelblank tilbød derefter sagsøgeren, at hun kunne genoptage sit arbejde mod et højere månedligt vederlag end det, hun indtil da havde oppebåret.

Sagsøgeren kunne imidlertid ikke acceptere at arbejde under disse betingelser, idet hun mente, at udvidelsen af det areal, der skulle rengøres, i realiteten ville medføre, at hendes timeløn blev ringere.

5 Sagsøgeren anlagde sag om uberettiget opsigelse, men fik ikke medhold i første instans. Hun indankede derefter dommen for Landesarbeitsgericht Schleswig-Holstein.

6 Da denne ret fandt, at sagens afgørelse afhang af fortolkningen af direktiv 77/187, forelagde den Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Kan rengøringsarbejdet på en virksomhed sidestilles med en del af en bedrift efter direktiv 77/187/EØF, når det ved aftale overdrages til et andet firma?

2) Såfremt spørgsmål 1) principielt besvares bekræftende, gælder dette da også, når rengøringsarbejdet indtil overdragelsen blev udført af en enkelt arbejdstager?«

7 De to spørgsmål kan besvares under ét.

8 I henhold til direktivets artikel 1, stk. 1, finder »dette direktiv ... anvendelse på overførsel af virksomheder, bedrifter eller dele af bedrifter til en anden indehaver som følge af overdragelse eller fusion«.

9 Med de to spørgsmål ønsker den nationale ret en afgørelse af, om rengøring af en afdeling af en virksomhed kan sidestilles med en del af en bedrift efter direktivet, og om dette er tilfældet, når arbejdet blev udført af en enkelt ansat, før det ved aftale blev overdraget til en anden virksomhed.

10 Sparekassen, Forbundsrepublikken Tyskland og Det Forenede Kongerige er af den opfattelse, at spørgsmålet bør besvares benægtende. Sparekassen har i det væsentlige gjort gældende, at udførelse af rengøringsarbejde hverken er virksomhedens primære opgave eller en dermed forbundet opgave, og Forbundsrepublikken Tysklands regering samt Det Forenede Kongeriges regering har anført, at sparekassens beslutning om at overlade rengøringen til en anden virksomhed ikke var forbundet med overdragelse af en økonomisk enhed, af lokaler eller af aktiver.

11 Kommissionen har anført, at når virksomhedens personale forestår rengøringen, er det en tjeneste, der forvaltes direkte, og at den omstændighed, at dette arbejde kun er af sekundær betydning og ikke er nødvendigt i forhold til virksomhedens formål, ikke kan medføre, at overførslen falder uden for direktivets anvendelsesområde.

12 Ifølge Domstolens praksis (jf. dom af 12.11.1992, sag C-209/91, Watson Rask og Christensen, Sml. I, s. 5755, præmis 15) finder direktivet anvendelse i alle de tilfælde, hvor der som led i en aftale sker en udskiftning af den fysiske eller juridiske person, som er ansvarlig for virksomhedens drift, og som af den grund påtager sig en arbejdsgivers forpligtelser over for arbejdstagerne i virksomheden, og det har ingen betydning, om der er sket en overførsel af ejendomsretten til virksomheden.

13 Direktivet yder i henhold til artikel 1, stk. 1, navnlig også beskyttelse, når overførslen kun vedrører en bedrift eller en del af en bedrift, dvs. en del af virksomheden. Beskyttelsen omfatter i så fald de arbejdstagere, der er tilknyttet denne del af virksomheden, idet arbejdsforholdet, som fastslået af Domstolen i dom af 7. februar 1985 (sag 186/83, Botzen, Sml. s. 519, præmis 15), i alt væsentligt er karakteriseret ved den tilknytning, arbejdstageren har til den del af virksomheden, ved hvilken han er placeret for at udøve sit hverv.

14 Når en virksomhed ved aftale overdrager ansvaret for en servicefunktion inden for virksomheden, såsom udførelsen af rengøringsarbejde, til en anden virksomhed, som herved påtager sig en arbejdsgivers forpligtelser over for de arbejdstagere, der er tilknyttet den pågældende servicefunktion, kan denne transaktion falde ind under direktivets anvendelsesområde. Som Domstolen allerede har fastslået i

præmis 17 i ovennævnte dom i sagen Watson Rask og Christensen, kan den omstændighed, at den overførte aktivitet kun er af sekundær betydning for den overdragende virksomhed og ikke er nødvendig i forhold til virksomhedens formål, ikke medføre, at transaktionen falder uden for direktivets anvendelsesområde.

15 Den omstændighed, at den pågældende aktivitet før overførslen blev varetaget af en enkelt ansat, er heller ikke tilstrækkelig til at afskære anvendelsen af direktivets bestemmelser, idet direktivets anvendelse ikke afhænger af antallet af arbejdstagere, der er ansat i den del af virksomheden, der er genstand for overførslen. Det bemærkes, at direktivet særlig har til formål — hvilket fremgår af den anden betragtning dertil — at beskytte arbejdstagerne i tilfælde af ny indehaver, især for at sikre varetagelsen af deres rettigheder. Denne beskyttelse omfatter alle arbejdstagere og skal derfor sikres, selv når overførslen kun berører en enkelt arbejdstager.

16 Det af Forbundsrepublikken Tysklands regering og Det Forenede Kongeriges regering fremførte argument om, at der ikke er sket overdragelse af aktiver, kan heller ikke lægges til grund. Den omstændighed, at Domstolens praksis nævner overdragelse af aktiver blandt de forskellige kriterier, som den nationale domstol skal lægge til grund ved en samlet vurdering af en kompliceret transaktion med henblik på at bedømme, om der foreligger overførsel af en virksomhed, tillader ikke den slutning, at der ikke kan foreligge nogen overførsel, når disse elementer ikke er til stede. Varetagelse af arbejdstagernes rettigheder — hvilket ifølge direktivets overskrift endog er dets formål — kan ikke afhænge alene af én faktor, som Domstolen i øvrigt allerede har fastslået ikke i sig selv er afgørende (jf. dom af 18.3.1986, sag 24/85, Spijkers, Sml. s. 1119, præmis 12).

17 Ifølge Domstolens praksis (jf. ovennævnte dom i Spijkers-sagen, præmis 11, og dom af 19.5.1992, sag C-29/91, Redmond Stichting, Sml. I, s. 3189, præmis 23) er det ved vurderingen af, om der foreligger overførsel af en virksomhed eller en del af en virksomhed efter direktivet, afgørende, om den pågældende økonomiske enhed har bevaret sin identitet. Ifølge samme praksis fremgår opretholdelsen af denne identitet navnlig af den omstændighed, at den nye indehaver rent faktisk fortsætter eller genoptager de samme eller tilsvarende økonomiske aktiviteter. I den foreliggende sag, hvis væsentlige momenter foreligger oplyst i forelæggelseskendelsen, er ligheden mellem det rengøringsarbejde, der skulle udføres før og efter overførslen — hvilken lighed i øvrigt kom til udtryk ved, at den pågældende arbejdstager blev tilbudt genansættelse — kendetegnende for en

transaktion, der falder ind under direktivets anvendelsesområde, og som giver den ansatte, hvis arbejdsopgaver er blevet overført, den beskyttelse, som dette direktiv yder.

18 Det bemærkes imidlertid, at selv om overførsel af en virksomhed eller en del af en virksomhed i henhold til direktivets artikel 4, stk. 1, ikke i sig selv giver overdrageren eller erhververen nogen begrundelse for at foretage afskedigelser, er denne bestemmelse ikke til hinder for, at der kan ske afskedigelser af økonomiske, tekniske eller organisatoriske årsager, der medfører beskæftigelsesmæssige ændringer.

19 Endelig skal det ligeledes bemærkes, at direktivet ikke er til hinder for, at den nye indehaver af virksomheden foretager ændringer i arbejdsforholdet, såfremt sådanne er tilladt i henhold til national ret, når der ikke sker nogen virksomhedsoverførsel (jf. senest dommen i ovennævnte sag, Watson Rask og Christensen, præmis 31).

20 De præjudicielle spørgsmål skal derfor besvares med, at artikel 1, stk. 1, i Rådets direktiv 77/187/EØF af 14. februar 1977 om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om varetagelse af arbejdstagernes rettigheder i forbindelse med overførsel af virksomheder, bedrifter eller dele af bedrifter skal fortolkes således, at direktivets anvendelsesområde omfatter en situation som den i forelæggelseskendelsen beskrevne, hvor en virksomhed ved aftale overdrager en anden virksomhed ansvaret for udførelsen af rengøringsarbejde, der tidligere blev varetaget direkte, selv om dette arbejde før overførslen blev udført af en enkelt arbejdstager.

Sagens omkostninger

21 De udgifter, der er afholdt af den tyske regering, Det Forenede Kongeriges regering og af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens

parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Landesarbeitsgericht Schleswig-Holstein ved kendelse af 27. oktober 1992, for ret:

Artikel 1, stk. 1, i Rådets direktiv 77/187/EØF af 14. februar 1977 om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om varetagelse af arbejdstagernes rettigheder i forbindelse med overførsel af virksomheder, bedrifter eller dele af bedrifter skal fortolkes således, at direktivets anvendelsesområde omfatter en situation som den i forelæggelseskendelsen beskrevne, hvor en virksomhed ved aftale overdrager en anden virksomhed ansvaret for udførelsen af rengøringsarbejde, der tidligere blev varetaget direkte, selv om dette arbejde før overførslen blev udført af en enkelt arbejdstager.

Moitinho de Almeida Joliet Rodríguez Iglesias

Grévisse Zuleeg

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 14. april 1994.

R. Grass

Justitssekretær

J. C. Moitinho de Almeida

Formand for Femte Afdeling